

مهارت‌های مدیریتی

مدرسه از پنج بُعد

شناسایی مؤلفه‌های خلاقیت و نوآوری در ایجاد مدرسه خلاق

● علی صفاری محمدآبادی، محمدرضا درستکار سیانی، آموزگار، تهران

کلیدواژه‌ها: خلاقیت، نوآوری، مدرسه خلاق

رسیدند که مدرسه خلاق ۶ بُعد و ۳۰ مؤلفه را در برمی‌گیرد که یکی از مهم‌ترین ابعاد، داشتن مدیری خلاق است که با چهار مؤلفه سبک مدیریت، نگاه خلاقانه، توسعه خلاقیت در معلمان و روابط و تعامل انسانی شناخته می‌شود.

مدرسه خلاق جایی است که شاگردان و معلمان در آنجا زندگی را با انرژی بالا و شادمانی سپری می‌کنند و با مسائل واقعی زندگی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. همه با لذت و انگیزه بالا در تلاش‌اند و ساعات‌های طولانی درباره حل مسائل فکر می‌کنند. بدون احساس گذشت زمان، برای رسیدن به مقصد تکاپو دارند، اما وقتی به مقصد می‌رسند، آن را شروعی دوباره برای روبه‌رو شدن با ابهام و مسئله‌ای دیگر می‌دانند. در مدرسه خلاق، یادگیری با تعامل معلم و دانش‌آموزان با هم شکل می‌گیرد. آن‌ها در کنار هم یاد می‌گیرند از اشتباه کردن نترسند

صاحب‌نظران تعریف‌های متعدد از خلاقیت ارائه داده‌اند، ولی همه این تعریف‌ها در عنصر اصالت (تازگی) و سودمندی مشترک هستند؛ یعنی هر ایده یا محصولی، برای اینکه خلاق به شمار آید، باید تازه و سودمند باشد. **بگتو و کافمن** خلاقیت را «توانایی تولید اثری نو، با کیفیت بالا و مناسب» تعریف کرده‌اند (وارد، ۲۰۰۷).

بعد از خانواده، مدرسه اولین مکانی است که کودک در آن به‌طور رسمی به‌سوی آموزش گام برمی‌دارد؛ مدرسه‌ها مکان‌هایی برای تشویق خلاقیت محسوب می‌شوند و می‌توانند فراتر از فراهم کردن حوزه دانش، خلاقیت یادگیرندگان را تقویت کنند (سبحانی‌نژاد و حسینی، ۱۳۹۳: ۱۰۳-۷۹).

یاسمی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «مدرسه خلاق؛ چیسستی و چگونگی در دوره ابتدایی» به این نتیجه

و به استقبال تازه‌های عجیب و غریب و غیرمنتظره بروند و چنین است که همیاری جایگزین رقابت می‌شود (حسینی و برارپور، ۱۳۹۶).

مؤلفه‌های ایجاد مدرسه خلاق

اکنون به مهم‌ترین مؤلفه‌های لازم در ایجاد مدرسه خلاق اشاره خواهد شد:

● به‌کارگیری جدیدترین فناوری‌های روز

با استفاده از سامانه آموزشی به‌روز، اعتقاد بر این است که دانش‌آموزان آموزش مناسب و با کیفیت بالاتری دریافت خواهند کرد و خلاقیت خود را برای پاسخ‌گویی به نیازهای دنیای کار آماده می‌کنند (ایروان، ۲۰۲۲).

● ایجاد ساختارهای مدیریتی انعطاف‌پذیر

ضروری است، مدلی برای مدیریت و رهبری خلاق مدرسه راه‌اندازی شود و این به‌منظور توسعه نوع جدیدی از مدیریت برای رهبری کارآمد یک مدرسه خلاق است که مناسب شرایط فعلی و آماده برای هرگونه تغییری است. مدرسه‌های خلاق از پیشرفت خلاقانه همه در مدرسه حمایت می‌کنند. مدیران، معلمان و کارمندان، یادگیرندگان را تشویق می‌کنند تا خلاقیت خود را در تولید نوآوری با ایده‌های خود به‌کارگیرند (کائوفو و همکاران، ۲۰۲۱).

● استفاده از معلمان تحول‌آفرین

از دیدگاه وارد (۲۰۰۷) معلمان تحول‌آفرین این‌گونه شناخته می‌شوند:

– از ثبات شغلی برخوردارند و شغل دیگری در کنار کار معلمی ندارند.

– به دنبال رشد خلاقیت در فراگیرندگان هستند و مدام آن‌ها را تشویق می‌کنند.

– به دنبال توسعه شخصی و تبادل دانش خود با دیگران هستند و به‌نوعی خود یادگیرنده‌اند.

● طراحی محیطی خلاقانه برای مدرسه

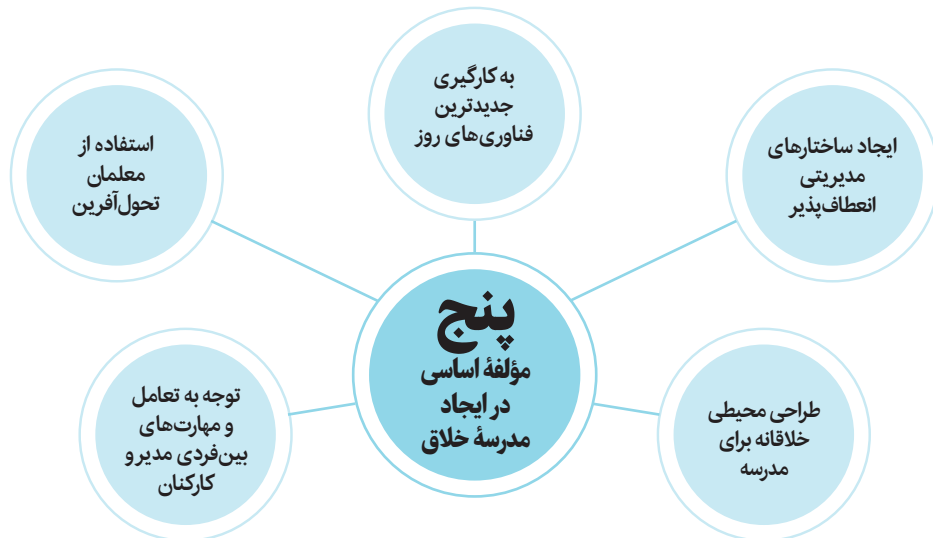
نتایج پژوهش‌های ایروان (۲۰۲۲) و آنانیادو و کلارو (۲۰۰۹) نشان داده است که محیط و جو مدرسه بر عملکرد نوآموزان تأثیر مستقیمی داشته است و لذا مدرسه‌ها باید محیط و جو مدرسه را توسعه بخشند و بهبود دهند و امکاناتی برای معلمان و فراگیرندگان در زمینه مدیریت کار و یادگیری فراهم آورند. این شرایط فراگیرندگان را تشویق می‌کند نوآوری‌هایی ایجاد کنند که به نفع خود، جامعه و دنیای مدرن امروزی باشد.

● توجه به تعامل و مهارت‌های بین فردی مدیر و کارکنان

مهارت‌های مفهومی و بین فردی در مدیریت ارشد بیشترین اهمیت را دارند. هر مدیر باید بر مهارت‌های برقراری ارتباط و همکاری با زیردستان، والدین معلمان یا جامعه تسلط یابد. علاوه بر این، گشاده‌رویی او با معلمان آرامش بیشتر در انجام کار را در پی دارد. همچنین، همکاری قوی بین کارکنان برای حفظ کیفیت و کمیت آموزش به فراگیرندگان ضروری است.

منابع

۱. حسینی، افضل‌السادات؛ برارپور، گلرخ (۱۳۹۶). مدرسه خلاق مدرسه زندگی. انتشارات مدرسه. تهران.
۲. سبحانی‌نژاد، مهدی؛ حسینی، اشرف‌السادات (۱۳۹۳). تأثیر محتوای برنامه درسی خلاقیت‌محور بر رشد درک خلاق کودکان دوره پیش‌دبستانی منطقه دو شهر تهران. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۳(۴).
۳. یاسمی، صدیقه؛ حسینی‌خواه، علی؛ کیان، مرجان؛ گرامی‌پور، مسعود و حسینی، افضل‌السادات. (۱۳۹۹). مدرسه خلاق؛ چستی و چگونگی در دوره ابتدایی. نوآوری‌های آموزشی، ۱۹(۷۵).
4. Ananiadou, K., & Claro, M. (2009). 21st Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries. OECD Education Working Papers, No. 41.
5. Irawan, Miko. (2022). Analisis Strategi Bersaing Pada Indonesian Creative School Pekanbaru. Jurnal Niara, Vol. 15, No. 1: 182-194.
6. Kaewphu, Orapindhorn, Niyama-bha, Achara, Wichitputchapor, Wisut, Sakulthanasakdi Moore, Kanda. (2021). Development of a Creative School Administration Model in Bangkok and its Vicinity, under the Office of the Private Education Commission. Turkish Journal of Computer and Mathematics Education, Vol.12 No.13: 2152-2158.
7. Ward, T. B. (2007). Creative cognition as a window on creativity. Methods, 42(1), 28-37.
8. Yuni Pramana, Skripsi. (2020). Strategi Kepala Paud Dellia Creative School Dalam Peningkatan Mutu Sekolah. Skripsi Gelar Sarjana Pendidikan. Kepada Fakultas Tarbiyah dan Institut Agama Islam.

نتیجه

اگر بخواهیم آموزش را تغییر دهیم تا بتواند خلاقیت را تقویت کند، ایجاد ظرفیت خلاقیت، هم در یادگیرندگان و هم در معلمان، ضروری است. معلمان در توسعه و حمایت از خلاقیت کودکان، به‌ویژه در سال‌های اولیه نقش مهمی دارند. نقش مدیر مدرسه خلاق تسهیل خلاقیت و نوآوری در تمامی زمینه‌ها در مدرسه است. طبق این پژوهش، به‌کارگیری جدیدترین فناوری‌های روز، ایجاد ساختارهای مدیریتی انعطاف‌پذیر، استفاده از معلمان تحول‌آفرین، طراحی محیطی خلاقانه برای مدرسه و توجه به تعامل و مهارت‌های بین فردی مدیر و کارکنان از جمله مهم‌ترین مؤلفه‌های شناسایی شده در زمینه ایجاد مدرسه خلاق هستند. ■